

'Wie nu niet instapt, mist de boot'

TRANSITIEDESKUNDIGE JAN ROTMANS SPREEKT OP EDDBA-SEMINAR

De EDDBA en Rabobank Groene Hart Noord organiseren op woensdag 14 december een seminar over de transitie van de economie in Alphen aan den Rijn. Dit thema is geheel in lijn met de Economische Agenda, waarin het advies van de EDDBA is overgenomen om meer focus te leggen op duurzaamheid, circulariteit en innovatie. Tijdens het seminar treden Rogier Aalders (regionaal econoom bij Rabo-Research Nederland) en Jan Rotmans (hoogleraar transitiekunde en duurzaamheid aan de Erasmus Universiteit) op als spreker. Beiden hebben een aansprekend verhaal voor ondernemers, waarin een perspectief op de toekomst wordt geschetst dat geen uitstel meer duldt. Hoe te komen van dromen naar doen in deze turbulente tijden, vroegen we aan Jan Rotmans; een interview dat te lezen valt als een sneak preview op de lezing op 14 december.

Jan Rotmans is een veel gevraagd spreker, die het prikkelende debat niet schuwt. Maar meer nog dan een prater is hij een doener, die met beide poten in de vaak wat modderige praktijk staat.

In binnen- en buitenland initieert hij coalities tussen ondernemers, overheden en kennisinstellingen om tot een nieuwe, circulaire economie te komen. Hij pleit voor ruimte om te experimenteren en roept overheden op om belemmeringen weg te nemen, zodat de uitwerking van innovatieve ideeën meer kans op succes krijgt. Wie enkel onderzoekt en signaleert zonder in actie te komen, steekt volgens Rotmans zijn kop in het zand.

In Alphen aan den Rijn merken we dat ook. De ambitie om duurzaam te innoveren is er, maar de uitvoering stokt. "Veel mkb-ondernemers zitten nu in de overlevingsstand en hebben het te druk om echt te innoveren. Met de stijgende energieprijzen, de schaarse grondstoffen en het tekort aan arbeidskrachten hebben zij al moeite genoeg om het hoofd boven water te houden. Hoeveel begrip ik ook heb voor de noden van vandaag, de realiteit is dat wie nu uitstelt, straks zéker niet zal overleven. De chaos die veel mensen nu ervaren, is tekenend voor de overgang naar een nieuw tijdperk. Wanneer een overheid onvoldoende leiderschap toont om die gang naar de toekomst te maken, zullen ondernemers het heft in eigen hand moeten nemen »

"Alphen aan den Rijn zou wel iets meer kleur op de wangen kunnen gebruiken"

Het bestuur van de EDBA in vooroverleg met spreker Jan Rotmans.

om, samen mét die overheid, tot echte verandering te komen. Blijven toekijken is simpelweg geen optie meer.”

Dan blijft de vraag: hoe?

“Ondernemers moeten zich in groter verband organiseren, in sterke netwerken. Je kunt niet alle kennis zelf verzamelen, daarvoor is samenwerking echt een eerste vereiste. Regio's zullen daarom steeds belangrijker worden, ook om de afhankelijkheid van het buitenland te verminderen. Tijdens de coronacrisis hebben we gezien wat het betekent als je de mondkapjes uit China haalt en de paracetamol uit India.

Wanneer we ons meer regionaal organiseren, zijn we ook autonomer. Denk aan een oppervlakte van 50 bij 50 kilometer, waarbinnen kennis, energie, voedsel en grondstoffen kunnen circu-

leren. De regio's die zich nu vormen in Nederland, hebben allemaal hun eigen accent. We zien een focus op kennisontwikkeling in de stadsregio Eindhoven, nieuwe maakindustrie in Rotterdam, grondstoffen en energie in Groningen, financiën in Amsterdam. Dat onderscheidend vermogen is belangrijk, omdat regio's zich daarmee herkenbaar op de kaart zetten. Alphen aan den Rijn zou wat dat betreft wel iets meer kleur op de wangen kunnen gebruiken. Je rijdt er nu toch vrij gauw langs.”

Bij welke regio zouden wij ons dan moeten aansluiten? Is het samenwerkingsverband Holland-Rijnland daartoe het juiste vehikel?

“Het lijkt me inderdaad logisch om naar Leiden te kijken, dat zich profileert met hightech en wetenschap, en om van daaruit

“Het mkb kan een goudmijn zijn voor de ontwikkeling van de nieuwe, circulaire economie”

een cirkel richting het noorden te trekken. Alphen aan den Rijn zou zich binnen dat verband prima tot tweede stad kunnen ontwikkelen, maar dan moeten jullie die positie wel claimen met een duidelijker plan. Wat dat betreft vond ik jullie advies (red. ‘Van grijze middenmoot naar groene voorbeeldstad’, EDBA, 2021) nog te algemeen. Je kunt je wel focussen op de circulaire economie, maar daarbinnen kan ik zo een aantal speerpunten noemen. Wat wordt jullie inzet op lokaal, gemeentelijk en regionaal niveau? Met welk groter verhaal ga je mensen aan je binden, met welke langetermijnvisie? Die keuzes zijn schijnbaar te lang blijven liggen, maar als je de boot niet wilt missen, zul je nu scherpe keuzes moeten maken.”

In het EDBA-advies pleiten we bijvoorbeeld voor de omschakeling naar natte teelten, vanwege de lage ligging van onze gemeente. Van die gewassen kunnen dan weer biobased materials voor de bouw worden gemaakt.

“Dat is een onderwerp waar ik het op 14 december zeker over ga hebben, want daarin liggen unieke kansen voor zowel de boeren als de bouwers. Het stelt de bouw in staat om meer CO2 te binden en geeft de boeren een nieuwe bestaanszekerheid. Het gaat dan niet om minder boeren, maar om ánders boeren. In heel Nederland wordt nu al geëxperimenteerd met gewassen als miscanthus, hennep, lisdodde en bermgras, waarvan isolatiemateriaal voor de bouw kan worden gemaakt. Alphen aan den Rijn, waar ook al pilots met bermgras

gestart zijn, zou als koploper een belangrijke kandidaat kunnen zijn voor de eerste fabriek in Zuid-Holland voor de verwerking van zulke vezels. En ja, bij zulke doorbraakprojecten stuit je altijd op weerstand en scepsis. Dat is inherent aan nieuwe technologie, maar de ervaring leert dat je maar 5-10% koplopers nodig hebt om de hele sector mee te krijgen. En het mooie is: met dit initiatief helpen boeren en bouwers elkaar, dus de een kan de ander ook meekrijgen in het proces.”

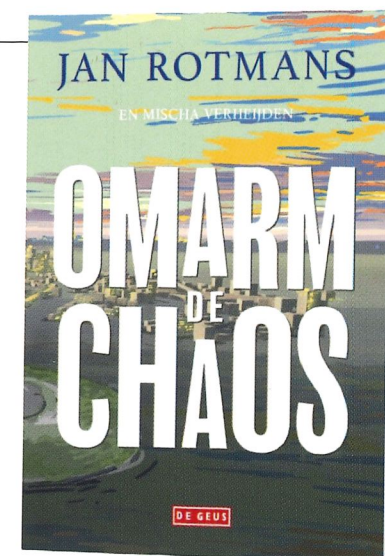
Hier zeggen de ambtenaren van ruimtelijke ordening dat ze die 7 benodigde hectaren voor zo'n vezelverwerkingshub niet hebben. Dat het niet kan, punt uit.

“Dat is toch echt een kwestie van prioriteiten, want vergis je niet: als je dit als eerste gemeente voor elkaar krijgt, komt iedereen kijken hoe je dat gedaan hebt.

Die koploperspositie straalt af op het imago van de stad. Het is vaak ook geen kwestie van onwil, maar van onwetendheid. Je moet je realiseren dat gemeenten van oudsher verkokerd zijn, waardoor kennis verspreid en versnipperd is over verschillende afdelingen. Ambtenaren zijn daardoor te veel bezig met het uitrollen van hun eigen plannen, waardoor veel gemeentelijk beleid op de plank blijft liggen en nooit wordt uitgevoerd. Dat steekt ondernemers. Die willen niet lang praten, die willen juist de ruimte om te doen.”

Hoe kan het anders?

“In Rotterdam hebben we bijvoorbeeld Team Next opgericht, een team van zo'n 25 mkb-ondernemers die samenwerken met de overheid. Met dat team proberen we veelbelovende doorbraakprojecten mogelijk te maken, zoals een circulaire campus in een oud havengebied, waar

we jongeren gaan trainen in circulair ontwerpen, maken en hergebruiken. Een ander voorbeeld is het initiatief van een directeur van een installatiebedrijf die jongeren uit achterstandswijken ophaalt en opleidt volgens de laatste inzichten van het vak. Er wordt nog te vaak gedacht dat ondernemers alleen maar geld willen verdienen, maar in dit soort projecten draait het om het creëren van positieve impact op de omgeving. Als drijvende kracht kan het mkb een goudmijn zijn voor de ontwikkeling van de nieuwe economie, maar dan willen die ondernemers wel gefaciliteerd worden. De overheid kan hen ondersteunen door belemmeringen weg te nemen op het gebied van wet- en regelgeving, locatiekeuze of (voor)financiering. Dat vergt een ander type ambtenaar en daarvoor is een cultuuromslag nodig, die we in dit soort integrale teams zien gebeuren.”

Dat lijkt ons een mooie inspiratiebron voor het seminar. Wat wilt u deelnemers nog meer meegeven voor 14 december?

“Dat circulariteit niet alleen gaat over de toekomst van de regio, maar ook over de toekomst van de ondernemers zelf. Dat zij wendbaar en veerkrachtig kunnen worden, in plaats van alleen overleven. Dat zij moeten nadenken over hun toekomstige verdienmodel, want waar verdien je over vijf of tien jaar nog je geld mee? Dat zij daarom de moed moeten tonen om te experimenteren en om met hun poten in de modder te staan. Eén ding durf ik wel te garanderen: zij die komen gaan anders weg dan dat zij binnenkwamen.”

Jan Rotmans (hoogleraar transitiekunde en duurzaamheid) is spreker op het EDBA seminar.

AANMELDING SEMINAR: 'ONDERNEMEN IN TURBULENTE TIJDEN' GEORGANISEERD DOOR DE EDBA EN RABOBANK GROENE HART NOORD

Tijdens dit seminar wordt o.a. ingegaan op de noodzaak om aan de slag te gaan met thema's binnen de Nieuwe Economie, innovatie en de onmiskenbare verandering van tijdperk die we aan het doormaken zijn.

Over dit laatste onderwerp - en meer - zal Jan Rotmans tijdens dit seminar een lezing verzorgen. De aanmelding voor deelneming aan dit seminar is geopend!

Sprekers: Rogier Aalders (regionaal econoom bij RaboResearch Nederland)
Jan Rotmans (hoogleraar transitiekunde en duurzaamheid)

Datum: 14 december 2022

Locatie: Theaterzaal Parkvilla, Alphen aan den Rijn

Aanmelden: via info@edbalphen.nl

Onder de aangemelde bedrijven worden 5 exemplaren van het boek 'Omarm de chaos' van Jan Rotmans verloot.